

Súhrnná správa o využití výnimky z ochrany kormorána veľkého za obdobie 2016/2017

1.) Uplatňovanie výnimky na lovných rybárskych revíroch v užívaní SRZ.

V sezóne 2016-2017 bolo na lovných rybárskych revíroch, ktorých užívateľom je Slovenský rybársky zväz možné realizovať plášenie a priamy odlov kormoránov veľkých (*Phalacrocorax carbo*) v rozsahu a za podmienok stanovených rozhodnutím Ministerstva životného prostredia SR č. 4949/2015-1.10.2 (10/2015-rozkl.) zo dňa 9. 9. 2015, a to od 1. 9. 2016 do 31. 3. 2017.

Organizované sčítanie kormoránov na nocoviskách sa uskutočnilo 14. januára 2017. Na 68 dohľadaných nocoviskách bolo zaznamenaných 4 643 ks kormorána veľkého (s 10 % nepresnosťou). Početnosť kormoránov teda oproti minulému roku klesla o približne 2 400 ks. Tento počet je však potrebné navýsiť o kormorány, ktoré boli od 1. 9. 2016 do dátumu sčítania odlovené. To predstavovalo 745 ks. Po prirátaní tohto počtu môžeme konštatovať, že početnosť zimujúcich kormoránov na rybárskych revíroch SRZ bola približne na úrovni 5000 ks. Tento údaj však úplne nepopisuje reálnu početnosť kormorána na Slovensku, keďže pri sčítaní nebolo pokrytých 100% nocovísk alebo vodných plôch.

Priestorová distribúcia

V sezóne 2016 – 2017 boli prvé migrujúce kŕdle zaznamenané veľmi skoro, už v prvej polovici júla (Hron pri Žiari nad Hronom). Kŕdle väčšinou prelietavalu na väčšie vodné nádrže ako Liptovská Mara, Orava, Krpeľany. Na Liptovskej Mare sa už koncom augusta vyskytovali kŕdle o počte do 300 ks. Kormorány boli rozptýlené na celom území Slovenska s výnimkou lokalít s menšími málo vodnatými tokmi a nádržami. Oproti minulým rokom došlo k prvému zámrzu stojatých vodných plôch už v prvej polovici novembra, po krátkom oteplení a rozmrznutí nádrží došlo k opäťovnému zámrzu v prvej polovici decembra a väčšina nádrží bola pod ľadom až do prvej dekády marca, severnejšie položené nádrže rozmrzli až neskôr. Celý január bol charakteristický silnými mrazmi, kedy došlo k zámrzu väčšiny tečúcich vód vrátane Dunaja. Tento stav spôsobil zvýšenú koncentráciu zimujúcich kormoránov k jediným otvoreným vodným plochám, ktoré sa nachádzali hlavne na tokoch podhorských riek a hlavne na úsekoch tokov pod vodnými dielami, kde vplyvom vypúšťania spodnej, teplejšej vody nedochádzalo k zámrzu hladiny na dlhých úsekoch (Váh pod VVN Bešeňová, rieka Orava). Tento stav zapríčinil aj fakt, že na mnohých lokalitách neboli pri sčítaní zaznamenaný žiadny kormorán, keďže v okolí sa nenachádzali žiadne otvorené vodné plochy. V jednotlivých oblastiach bolo pri zimnom sčítaní najviac kormoránov zaznamenaných v nasledujúcich lokalitách. Na Dunaji pri Novej Stráži 427 ks, v Gabčíkove 493 ks, na Nitre pri Bošanoch 180 ks, na Malom Dunaji pri Jahodnej 200 ks, na Váhu: pri Komoči 220 ks, na Trenčianskych kaskádach 156 ks, pri Hlohovci 216 ks, pri Švošove 83 ks, na neidentifikovanom nocovisku niekde na Turci 200 ks, na Hrone pri Vyšnom nad Hronom 150 ks, na Toryse pod Šarišským hradom 115 ks, v Nižnej Hutke 170 ks, na Hornáde v Malej Lodine 367 ks. Na ďalších lokalitách boli zaznamenané iba prelety väčších kŕdľov bez zisteného nocoviska – Váh pri Seredi, Topľa pri Bardejove, Orava pri ústí Studeného potoka. Na ďalších lokalitách došlo k výraznému zníženiu zimujúcich kŕdľov časťm realizovaním odlosov a to priamym odstrelom, alebo sa časťm vyrušovaním kŕdle presunuli na bezpečnejšiu lokalitu. Vplyvom silných mrazov boli kormorány zaznamenané aj na lokalitách, kde sa vyskytovali výnimočne, alebo sa nevyskytovali vôbec, ako napríklad na hornom toku Slanej pri Dobšinej a na vyrovnavacej nádrži Dobšiná. Počas trvania silných mrazov boli kormorány zaznamenané aj na akýchkoľvek otvorených vodných plochách, napr. na obtokových stokách rybničných sústav, v loviskách a na sádkach rybochovných zariadení, pričom strácali

plachosť. Migrácia väčších kŕdľov smerom na sever začala v polovici marca, tieto na niekoľko dní zosadili na väčšie vodné plochy, kde najviac po týždni odleteli. Do dnes monitorujeme kŕdeľ približne 50 ks ktorý sa vyskytuje na VN Hričov. Celoročný výskyt evidujeme na veľkých vodných nádržiach a predovšetkým na Dunaji. Celoročne sa vyskytujúc populácia kormorána sa začína zvyšovať. Následkom extrémnej zimy sa kormorány sústredili na niekoľko málo vodných plôch, kde spôsobili enormné škody na rybách a to predovšetkým v podhorskej zóne na pôvodných reofiltrových druhoch rýb.

Plašenie a odstrel na lovných rybárskych revíroch

Na lovných rybárskych revíroch sa odlov začal realizovať až v októbri, a to kvôli veľkému rozptýleniu kormoránov na jednotlivých vodných plochách ako aj potrebu plnenia plánov lovu v poľovných združeniaciach. Postupne počet odlovených kormoránov narastal. Najintenzívnejšie prebiehal odlov v januári 2017, kedy sa na revíroch SRZ odlovio až 1046 ks kormorána z celkového povoleného ročného množstva 1300 ks. Lov potom začal stagnovať a to aj kvôli zníženiu počtu kormoránov na jednotlivých lokalitách do takej miery, že bolo napriek snahe ľažké kormorána uloviť. Taktiež sa stávali extrémne opatrné. Na niektorých lokalitách však nalietavali kŕdle neustále a to aj napriek intenzívnomu odlovu, ako sme už uviedli, bolo to následkom zámrzu väčšiny vód na Slovensku a nedostatku potravných príležitostí. Oproti minulému roku sa do ochrany rybárskych revírov formou uplatňovania výnimky na odstrel kormoránov zapojilo viac organizačných zložiek SRZ. Toto bolo spôsobené aj neobvyklou koncentráciou kormoránov na miestach, kde sa doteraz nevyskytovali. Táto situácia spôsobovala aj problémy, keďže v týchto lokalitách nebolo doteraz potrebné uzatvárať zmluvy s poľovními združeniami, ktoré navyše ani nemali skúsenosti s odlovom tohto plachého živočícha.

Efektivita odlovu zostáva rovnaká, kormorán sa úspešne loví predovšetkým na tokoch s menšou šírkou od 30 do 50 m. Na vodných nádržiach je odlov problematický, kŕdle sa často nachádzajú mimo dostrel brokových zbraní, prípadne po prvých ranach odlietajú na vzdialenejšie lokality. Na tokoch sa osvedčilo organizovanie poľovačiek, na ktorých bolo možné pokryť dlhší úsek toku. Tento spôsob sa uplatňoval na rieke Orava, kormorány tak boli vytlačené z toku a väčšinou prelietavali cez horský hrebeň na Liptov. Absolútne najvyšší počet odlovených kormoránov od obdobia udeľovania výnimiek na jeho odstrel sa dosiahol v januári 2017, kedy bolo odlovených až 1046 ks. Spôsobilo to už spomenuté zamrznutie väčšiny povrchových vód na Slovensku. Podľa denných hlásení, ktoré boli zasielané koordinátorovi SRZ ako aj príslušným útvaram ŠOP SR sa v priebehu jednej poľovačky darilo v tomto období loviť až 36 ks kormorána. Tieto napriek nebezpečenstvu ulovenia strácali plachosť. Na lokalitách, kde zimovala stabilná populácia kormoránov bez doplnenia stavov z iných zimovísk, sa pravidelným odlovom podarilo kormorána takmer eliminovať. Ako príklad je možné uviesť nocovisko pri Budči /stredný Hron/ odkiaľ kormorány pravidelne nalietavali smerom na Žiar nad Hronom. Tu boli intenzívne lovené, počiatočné kŕdle, ktoré mali 40 – 80 jedincov sa postupne zredukovali na menšie skupinky o počte 4 – 8 ks, nakoniec sa ich výskyt obmedzil na prelety jednotlivých kusov. Zvyšné kormorány začali nalietavať na opačný smer /Banská Bystrica, Pobrezová/, kde boli taktiež intenzívne lovené a koncom februára tu bol výskyt kormorána vzácny..

Neletálne plašenie sa realizovalo popri odstrele na rovnakých lokalitách a na veľkých vodných nádržiach. Plašenie prebiehalo streľbou, používaním zábavnej pyrotechniky, umiestňovaním plašičov a po dohode s príslušným útvaram ŠOP aj natiahnutím šnúr s reflexnými prvkami. Plašenie pyrotechnikou je efektívne hlavne na lokalitách, kde pravidelne prebieha odlov kormorána, tieto na pyrotechniku reagujú dobre. Zo začiatku boli účinné aj plašiče a šnúry s reflexnými prvkami, kormorány však počas januárových mrazov pri veľkom nedostatku potravy strácali plachosť a vyskytovali sa aj v blízkosti týchto, inak účinných plašiacich

zariadení. Opäťovne môžeme konštatovať, že najúčinnejšou ochranou rybárskych revírov je priamy odlov kormoránov, ktorý je potrebné začať čo najskôr v povolenej dobe na odstrel a plašenie.

Na základe zaslaných formulárov o odstrele a plašení kormoránov veľkých od základných organizácií Slovenského rybárskeho zväzu evidujeme od 1. 9. 2016 do konca roka 2016 199 ks ulovených kormoránov. Dohľadat' sa podarilo 143 ks kormoránov.

Odlov kormoránov na lovných rybárskych revíroch od 1.9. 2016 do 31. 12. 2016

<i>lokalita odlovu</i>	<i>počet odlovených</i>	<i>počet dohľadaných</i>
Váh - Piešťany	26	19
Váh - Hlohovec	11	2
Váh - Trenčín	2	2
Váh - Púchov	35	30
Váh – Stankovany – Liptovská Mara	35	29
Orava	12	5
Hron – Žiar nad Hronom	78	56
<i>Spolu</i>	199	143

Na základe zaslaných formulárov o odstrele a plašení kormoránov veľkých od základných organizácií Slovenského rybárskeho zväzu evidujeme v termíne od 1.1.2017 do 31.3. 2017 1178 ks ulovených kormoránov. Dohľadat' sa podarilo 685 ks kormoránov.

Odlov kormoránov na lovných rybárskych revíroch od 1.1. 2017 do 31.3.2017

<i>lokalita odlovu</i>	<i>počet odlovených</i>	<i>počet dohľadaných</i>
Váh - Hlohovec	14	0
Váh – Piešťany	118	69
Váh – Trenčín	1	0
Váh – Púchov	134	116
Váh – Považská Bystrica	31	31
Váh – Stankovany – VVN Bešeňová	208	175
Váh – Liptovský Mikuláš	3	2
Váh a Turiec pri Martine	6	0
Hron – Žiar nad Hronom	98	53
Hron – Banská Bystrica	45	45
Hron - Pobrezová	23	12
Poprad – Matejovce	25	18
Cirocha – Snina	14	7
Torysa - Sabinov	75	0
Slaná – Rožňava	14	13
Topľa - Bardejov	32	0
Hornád - Košice	315	139
Nitra - Partizánske	22	5
<i>SPOLU</i>	1178	685

Medzi odlovenými jedincami sme zaznamenali 2 ks kormorána označeného ornitologickým krúžkom. V jednom prípade sa jednalo o kormorána z juhozápadného Fínska z oblasti Tammisaari, z tohto hniezdiska evidujeme odlovené jedince už niekoľko rokov. V druhom prípade sa jednalo o kormorána z národného parku Matsalu v Estónsku. Obe tieto hniezdiská sa geograficky nachádzajú pomerne blízko seba /cca 150 km / a z toho dedukujeme, že väčšina kormoránov k nám prilieta práve z tejto oblasti Európy.

2.) Uplatňovanie výnimky na chovných rybárskych revíroch v užívaní SRZ

V sezóne 2016-2017 bolo na vybraných chovných rybárskych revíroch v užívaní Slovenského rybárskeho zväzu možné realizovať plašenie a priamy odlov kormoránov veľkých (*Phalacrocorax carbo*) v rozsahu a za podmienok stanovených rozhodnutím Ministerstva životného prostredia SR č. 4949/2015-1.10.2 (10/2015-rozkl.) zo dňa 9. 9. 2015 a to od nadobudnutia platnosti celoročne, okrem niektorých revírov uvedených v rozhodnutí.

Od začiatku platnosti výnimky bolo na týchto rybárskych revíroch, ktoré slúžia na produkciu rybích násad našich pôvodných druhov rýb, realizované hlavne neletálne plašenie kormoránov. Problematický je výskyt kormorána na rybničnej sústave v Číčove. Kormorán sa tu vyskytuje celoročne, na blízkom Dunaji nie je jeho lov možný, na tejto rybničnej sústave je obmedzený na niekoľko mesiacov v roku na konci vegetačného obdobia a dochádza tu k enormným škodám na chovaných rybích násadách a to priamymi škodami ako aj stresovaním obsádok, ktoré majú následne horšie prírastky. Na stredisku Paríž – Ľubá je taktiež zaznamenaný celoročný výskyt kormorána a to kvôli blízkosti Dunaja. Túto zimu tu kormorán atakoval obvodové stoky počas silných januárových mrazov, lov rýb prebiehal na toku širokom cca 3 m. Počas povolenej doby tu prebiehal intenzívny lov kormorána. V menšej miere sa kormorán vyskytoval aj na vodných nádržiach Trávnica a Vráble, ktoré patria pod výrobné stredisko SRZ Nové Zámky, efektivita odlovu tu bola nižšia.

V jesennom období došlo k zloveniu obsádok rýb z produkčných rybníkov, ryby boli z veľkej časti distribuované na zarybnenie lovných rybárskych revírov. Ostané ryby boli na zimovanie sústredené do komorovacích rybníkov, ktoré sú pod stálym dohľadom našich zamestnancov a náletmi kormorána boli ohrozené minimálne. Zároveň došlo k zámrzu komorovacích rybníkov, kde sa vrstva ľadu udržala až do prvej dekády marca. Problematika predáčného tlaku kormorána začne byť aktuálna práve v nadchádzajúcim vegetačnom období, kedy sa rybničné sústavy opäťovne napustia a zarybnia násadou.

Od 1.4.2016 do 31.12.2016 boli na chovných rybárskych revíroch odlovené nasledujúce počty:

Stredisko Paríž – Ľubá /VN Bíňa, VN Kural'any a rybníky Ľubá/	103 ks
Stredisko Nové Zámky /VN Trávnica II, VN Vráble/	11 ks

Od 1.1.2017 do 31.3.2017 boli na chovných rybárskych revíroch odlovené nasledujúce počty kormoránov:

Stredisko Paríž – Ľubá /VN Bíňa, VN Kural'any a rybníky Ľubá/	96 ks
---	-------

Záver

V rámci odlovu kormorána v kalendárnom roku 2016 evidujeme celkovo 827 ks kormoránov, z toho od 1. 4. 2016 do 31. 12. 2016 bolo ulovených 313 ks /ostatné jedince sú evidované v súhrnej správe za obdobie 20015/2016/.

Od 1. 1. 2017 do 31. 3. 2017 evidujeme odlovených 1274 ks kormorána veľkého. Vzhľadom na to, že do naplnenia povoleného odloveného množstva kormorána veľkého počas jedného roka nám zostáva uloviť už iba 26 ks, je Slovenský rybársky zväz nútene hľadať spôsob ochrany rybárskych revírov, resp. bude nútene žiadať o náhradu škôd spôsobených chráneným živočíchom, keďže podmienky jeho lovu boli nastavené nedostatočne, čo sa týka povoleného množstva odlovených jedincov. Vzhľadom na naplnenie kvóty odlovu sme boli podľa podmienok rozhodnutia o udelení výnimky nútene zastaviť odlov na všetkých rybárskych revíroch v našom užívaní. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, hlavne o celoročnom výskyte kormorána na našom území a pravidelnom prílete početných populácií kormoránov zo severovýchodnej Európy kvôli zimovaniu na Slovensko je 100%-ný predpoklad vzniku enormných škôd na populáciach pôvodných druhov rýb v rybárskych revíroch SRZ ako aj v chove rýb, bez akejkoľvek možnosti efektívnej ochrany. Príchod silnej zimy v januári 2017 jednoznačne poukázal na to, že menežment druhu kormorán veľký je nastavený absolútne nesprávne a umožňuje jednému chránenému živočíchovi, ktorého správanie má invázny charakter, likvidovať prírodné bohatstvo Slovenskej republiky vo forme voľne žijúcich populácií pôvodných druhov rýb.

V Žiline 27. 4. 2017

Vypracoval: Richard Štencl, Odbor tečúcich vôd